תַּלְמוּד לוֹמַר בתמיד ׳וּבֵעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה׳. וְאָמַר רָבָא בביאור דברי הברייתא, שמהנאמר ׳הָעֹלָה׳ בה״א הידיעה ולא נאמר ׳עולה׳, נלמד שעולת התמיד הִיא עוֹלָה רִאשׁוֹנָה שעל המערכה, ואין מקריבים שום קרבן קודם לתמיד. וכן אין מנחה קודמת לתמיד.

וּמִנְחָה הבאה עם התמיד קודמת לְמִנחת חֲבִיתִין של כהן גדול. הטעם, שנאמר (ויקרא כג לז) ׳לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַה׳ עֹלָה וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ׳, הסמיך הכתוב עולה למנחה, ללמד שהמנחה קריבה סמוך לעולת התמיד.

ומנחת חֲבִיתִין קודמת לְנְסָכִים של יין הבאים עם התמיד. הטעם, כיון שגם חביתין שׁוּם [–שם] מִנְחָה היא, שנאמר בהם (ויקרא ו יג) ׳עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד׳, ויש להסמיכה למנחה של קרבן התמיד.

וּנְסָכִים של יין קודמים לְמוּסָפִין. הטעם, שנאמר ׳לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַה׳ עֹלָה וּמִנְחָה וָזֶבַח וּנְסָכִים׳, ללמד שלא יפסיק קרבן אחר בין הזבח לנסכים הבאים עמו, ולכן מקריבים את הנסכים קודם למוספין.

ומוּסָפִין קודמים לְבָזִיכִין של לבונה. מקשה הגמרא: וְהָתַנְיָא בברייתא, בָּזִיכִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין. מתרצת הגמרא: מחלוקת תַּנָּאֵי הִיא, לרבי ישמעאל מוספין קודמין, ולרבי עקיבא בזיכין קודמין, במבואר בפסחים (נח.).

אָמַר אַבָּיֵי, מִסְתַּבְּרָא לומר כְּמַאן דְּאָמַר [–רבי ישמעאל] מוּסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין, שהרי לָאו מִי אָמְרַתְּ – האם לא למדנו לעיל שבעבודה שנאמר בה ׳בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר׳ משמע לְהַקְדִּים אותה, הָכָא נַמִּי יש לומר כאן לענין הבזיכין שממה שנאמר בהם פעמיים (ויקרא כד ח) ׳בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ׳, נלמד שיש לְאַחֵר את עבודת הבזיכין, ש׳ביום׳ משמע בעיצומו של יום, ולא בבוקר שהאור מועט. וכיון שבבזיכין כתוב פעמיים ׳ביום׳, ובמוספים נאמר רק פעם אחת (במדבר כח ט) ׳ביום השבת׳, לכן מוספין קודמין לבזיכין.

ביאור שיטת רבי עקיבא: מַאי טַעֲמָא דְּמַאן דְּאָמַר בָּזִיכִין קוֹדְמִין לְמוּסָפִין. מבארת הגמרא: גָּמַר גזירה שוה ׳חוּקָּה׳ ׳חוּקָּה׳ מֵהֲבִיתִין, שנאמר בחביתין (ויקרא ו טו) ׳חָק עוֹלָם לַה׳ בָּלִיל תְּקָטֵר׳, ונאמר בבזיכין (שם כד ט) ׳קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לוֹ וגו׳ חָק עוֹלָם׳, וכשם שחביתין קודמין למוספין, כן בזיכין קודמין למוספין. מקשה הגמרא: אִי מֵהָתָם נָמַר – אם למד מחביתין שבזיכין קודמין למוספין, אם כן לִיגְמַרְהּ כּוּלְּהּ מֵהָתָם – שילמד לגמרי בזיכין מחביתין, וכשם שחביתין קודמין גם לנסכים, כך הבזיכין יקדמו לנסכים, ומדוע הם קודמין רק למוספין. מתרצת הגמרא: לְהָכִי אַהֲנֵי – לכך שהבזיכין קריבים אחר הנסכים מועיל הנאמר בבזיכין פעמיים ׳בְּיוֹם בְּיוֹם׳, שמשמע לְאַחֵר את הבזיכין, ואף שלומדים מחביתין להקדים את הבזיכין למוספין, מכל מקום לומדים מהנאמר פעמיים ׳בְּיוֹם׳, שבזיכין קריבים אחר הנסכים.

שנינו במשנה: קְטוֹרֶת שֶׁל שַׁחַר הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין דָּם לְאֵיבָרִים וְכוּ׳. מברר הגמרא: קְטוֹרֶת שֶׁל שַׁחַר הָיְתָה קְרֵיבָה בֵּין דָּם לְאֵיבָרִים וְכוּ׳. מברר הגמרא: אִי מדמים קטורת של ערב לקטורת של שחר, יש לדמות עוד, דמה לְהַלָּן בקטורת של שחר הקְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵיבָרִים, אַף כָּאן בשל ערב יהיה הדין שקְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵיבָרִים. מתרצת הגמרא: מִי כְּתִיב ׳כְּאֵיבְרֵי הַבֹּקֶר׳ כן יהיו איברי בין הערביים, שנלמד שכשם שאיברי הבוקר קריבים אחר הקטורת אף איברי בין הערביים יקרבו אחר הקטורת, הרי ׳כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר׳ כְּתִיב, דהיינו שהכתוב מדמה את מנחת הערב למנחת הבוקר, שמנחת הערב היא ׳כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר׳, וכשם שבבוקר הקטורת קודמת למנחה אף בערב הקטורת קודמת למנחה, וְלֹא כְּאֵיבְרֵי הַבֹּקֶר, שבבוקר הקטורת קודמת לאיברים, אבל בין הערביים אין הקטורת קודמת לאיברים.

דרשה נוספת שתמיד של שחר ושל ערב למדים זה מזה: תָּנוּ רַבָּנָן, נאמר בפרשת התמיד (במדבר כח ז) ׳וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׳, ואין מפורש אם נאמר בתמיד של שחר או בתמיד של בין הערביים, ונחלקו בזה תנאים, רבנן סוברים שנאמר על תמיד של בין הערביים, וְיִלְמַד תמיד שֶׁל שַׁחֲרִית מִתמיד שֶׁל עַרְבִית – של בין הערביים, שכשם שתמיד של בין הערביים טעון נסכי יין, אף תמיד של שחר טעון נסכי יין.

אגרות קודש

ב״ה, י״ב טבת, תשט״ו

ברוקלין.

הרה״ח הוו״ח אי״א נו״נ עוסק בצ״צ מוה״ר פרץ שי׳

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, והפ״נ מצוס העשירי, יהפך במהרה לששון ולשמחה.

הנה נהניתי ממ״ש אודות ההתועדות, ואשר מדברים על ענינים של פועל, ובודאי גם על להבא יעשה כזה, וזוהי גם המענה לשאלתו שאינו יודע מה לעשות עוד בהנוגע לאלו שלא שמעו עד עתה ועומדים בעקשנות, שהעצה לזה הוא ריבוי אור, אלא שלאחרי פעטערסבורג נתלבש האור בכלים ואותיות ובמילא כשידברו עוד כ״פ הרי סו״ס הריבוי אור ידחה רוב החשך, ויתן השי״ת שיהי׳ זה בחסד וברחמים ובקרוב ממש.

בברכה.

רַבִּי אוֹמֵר, הפסוק 'וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין' נאמר בתמיד של שחר, ונסכי תמיד של עֲרֵבִית נלמדים מִתָּמִיד שֶׁל שַׁחֲרִית.

מקשה הגמרא: בְּשֶׁלָּמָא לְרַבָּנָן – שיטת חכמים מובנת שהפסוק נאמר בתמיד של בין הערביים, משום דַּהַאי [–פסוק זה] בְּתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם כְּתִיב, אחר 'ואת הכבש השני', ומשמע שזה המשך לתמיד של בין הערביים, אֶלָּא רַבִּי מַאי טַעְמָא – מדוע פירש את הפסוק על תמיד של שחר. מתרצת הגמרא: אָמַר רָבָה בַּר עוּלָּא, אחר 'וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין' אָמַר קְרָא [–נאמר] 'לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד', וְאֵיזֶהוּ כֶּבֶשׂ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'אֶחָד', חֲזִי אוֹמֵר זֶה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר שכתוב בו 'את הכבש אחד תעשה בבוקר'. ומוכח שהכוונה לתמיד של שחר.

מקשה הגמרא: וְרַבָּנָן כיצד יתרצו את הוכחת רבי מ'האחד' שהכוונה לתמיד של שחר. מתרצת הגמרא: רבנן דורשים מפסוק זה, מַאי 'אֶחָד' מְיוּחָד שֶׁבְּעֲדָרוֹ, שהמביא קרבן צריך להביא מהטוב שבעדרו. מקשה הגמרא: וְרַבִּי שדורש מ'האחד' ש'ונסכו' נאמר על תמיד של שחר, מהיכן ילמד שצריך להביא מהמיוחד שבעדרו. מתרצת הגמרא: רבי סובר שמִּדְּמָקַח (נדריך) [נְדָרֶיכֶם'] נַפְקָא – נלמד זאת, שכך משמעות הפסוק להביא נדריו מהמובחר.

מקשה הגמרא: וְרַבָּנָן מדוע הם דורשים להקריב את המובחר מתיבת 'האחד', הרי אפשר לדרוש זאת מ'ומבחר נדריכם'. מתרצת הגמרא: חַד בְּחוֹבָה וְחַד בִּנְדָבָה – פסוק אחד מלמד שצריך להביא מהמובחר בקרבן חובה, ואחד מלמד להביא מהמובחר בקרבנות נדבה. וְצַרְיֵכִי – וצריך את הלימוד בשניהם, שיש צד לומר שדווקא בקרבן נדבה צריך להביא מובחר כדי שתתרצה לדורון והקבלת פנים. ויש צד שדווקא בקרבן חובה צריך להביא מובחר כדי שיהא פרעון חובו מושלם.

שנינו במשנה: אִם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל וָקָן אוֹ אִיסְטְנִים וְכוּ' מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן. הגמרא דנה באופן חמום המקוה: תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה עֲשָׂשִׂיּוֹת [–חתיכות עבות] שֶׁל בָּרְזֶל הָיוּ מְחַמִּין מֶעָרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, על ידי שמניחים אותם בגחלים לוחשות, וּמַטִּילִין אותן ביום הכיפורים לְתוֹךְ צוֹנָן – למקוה של הכהן גדול, כְּדֵי שֶׁתַּפִּיג צִנָּתָן של המים. מקשה הגמרא: וְהָלֹא כשנותן ברזל מלובן לתוך המים הוא מְצָרֵף – מחזק ומקשה את הברזל, ואיך עשו כך ביום הכיפורים. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב בִּיבִי, צירוף מועיל רק בברזל מלובן וחם ביותר, וכאן מדובר שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְשִׁיעוּר צֵירוּף, שאף שעמד בלילה בגחלים לוחשות, עדיין אינו מלובן כל כך שיהיה לו חיזוק על ידי המים.

תִּירוּץ נוֹסָף: אַבַּיֵי אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁהברזל מלובן כל צרכו וְהִגִּיעַ לְצֵירוּף, אף על פי כן כיון שמתכוין לחמם את המים, ולא לצרף את הברזל, הצירוף הוא דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוִּין, ומוּתָּר, כרבי שמעון שמתיר דבר שאין מתכוין.

מקשה הגמרא: וּמִי אָמַר אַבַּיֵי הָכִי – להתיר דבר שאין מתכוין, וְהָתַנְיָא בברייתא, נאמר (ויקרא יב ג) 'וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ', ותיבת 'בְּשַׂר' מיותרת, שהיה לו לכתוב 'יִמּוֹל עָרְלָתוֹ', ודורשים מזה ל'בשר' האמור בנגעים 'אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ', שֶׁאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּהֶרֶת יָקוּץ על ידי המילה, ואף שיש איסור בקציצת נגעים, שכתוב (דברים כד ח) 'הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת', ריבתה התורה שבמילה יכול לקוץ בהרתו, דִּבְרֵי רַבִּי יֹאשִׁיָּה. וְהַוֵינַן בָּהּ – והקשינן על ברייתא זו, קָרָא לָמָּה לִי – מדוע צריך ריבוי להתיר במילה, הרי זה דבר שאין מתכוין שמותר לרבי שמעון. וְאָמַר אַבַּיֵי, צריך את הריבוי לְשיטת רַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוִּין אָסוּר, ולכן צריך ריבוי להתיר במילה. ומזה שמביא אביי סיוע מפסוק לרבי יהודה, משמע שסובר כמותו שאסור. מתרצת הגמרא: מה שסובר אביי דבר שאין מתכוין אסור, הֲנֵי מִילֵּי בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ – באיסור דאורייתא, אֲבָל הָכָא בהטלת עששיות, איסור הַצִּירוּף רק מִדְּרַבָּנָן הוּא, ובדרבנן מותר דבר שאין מתכוין אף לרבי יהודה.

משנה

המשנה ממשיכה את סדר עבודת יום הכיפורים: אחר הקרבת התמיד, הֱבִיאוּהוּ את הכהן גדול לַמקוה שבגג לשכת בֵּית הַפָּרְוָה לטבילה שניה, וְלשכה זו בַּכֶּרֶךְ הָיְתָה.

פָּרְסוּ סָדִין שֶׁל בּוּץ [–פשתן] למחיצה בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם בשעה שטובל. ואז קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, וּלאחר הקידוש פָּשַׁט את בגדי הזהב. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, שהסדר היה שקודם פָּשַׁט בגדיו, ואחר כך קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.

אחר הקידוש, יָרַד למקוה וְטָבַל טבילה שניה, וְעָלָה, ונתעטף במגבת וְנִסְתַּפֵּג – וניגב את המים מגופו. הֱבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן לעבודת יום הכיפורים, לָבַשׁ, וְאחר כך קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו.

המשנה מפרטת ממה היו עשויים בגדי הלבן של יום הכיפורים: בַּשַּׁחַר לאחר טבילה שניה, הָיָה לוֹבֵשׁ בגדי פשתן הבא ממדינת פָּלּוּסִין, שהוא חשוב ומעולה, בשווי שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה. ובגדי לבן של בֵּין הָעַרְבַּיִם שלבש להוצאת הכף והמחתה מקודש הקדשים, היו עשויין מפשתן של מדינת הֶנְדּוּיִין, בשווי שֶׁל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת זוּז, שהם שמונה מנים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אכן בגדי השחר היו יקרים משל בין הערביים, אלא שבַּשַּׁחַר הָיָה לוֹבֵשׁ שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר מָנֶה, וּבֵין הָעַרְבַּיִם שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, ונמצא שהַכֹּל – בגדי השחר ובגדי בין הערביים שוים יחד שֶׁלֹּשִׁים מָנֶה. והמעות לקניית בגדים אֵלּוּ באו מִשֶּׁל צִיבּוּר – מתרומת הלשכה שנתנו ישראל בכל שנה. וְאִם רָצָה הכהן גדול לְהוֹסִיף מעות כדי לקנות בגדי לבן חשובים ומשובחים יותר, אינו לוקח תוספת זו משל ציבור, אלא מוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ, ובלבד שיתן תוספת זו מתנה להקדש.

אגרות קודש

ב"ה, י"ב טבת, תשט"ו

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' טבת, הנה מוסג"פ מכתבי למר... שי' ואם נצרך הוא להסברה בודאי ימצא אותיות המתאימות, ובודאי לא יתרשם גם אם לא נראה לו הסכום (אם הנ"ל לע"ע אינו רגיל בו). ויסבירו שמאמר רז"ל עשר בשביל שתתעשר אינו יוצא מידי פשוטו. וככל שיגדיל חלק הצדקה - יגדל ג"כ התתעשר, שהרי ע"ז נאמר ובחנוני נא בזאת (שו"ע יו"ד סו"ס רמ"ז).

ומהנכון הי' שמי שהוא יסביר למר... שאף שלא רציתי לפרש כמה הוא היתר שעל מעשר, הנה צריך להיות קרוב לחומש, וע"פ המבואר בדא"ח (לקו"ת שה"ש ו, ד. כד, ד) בענין החמישית לפרעה וארבע הידות יהי' לכם, ועיין ג"כ בתניא סוף פרק ל"ד: ועוד הרי החומש מעלה עמו כו'.